

O FABRICĂ DE GAZ ÎN TÎRGOVIȘTEA ANULUI 1876

GEORGETA VLĂSCLEANU

Menționat de documentele interne și de călătorii străini, țițeiul este cunoscut devreme și de locuitorii meleagurilor dimbovițene¹. Exploatarea sistematică a acestui produs s-a realizat însă mai târziu, către mijlocul secolului al XIX-lea, când sînt menționate primele rafinării² și petrolul este exportat peste hotare³. Acum se afirmă centre petroliere ca : Glodeni, Colibași, Colanu, Viforîta, Gura Ocnîței, Răzvad, Bucșani, de unde se extrăgeau însemnate cantități de țiței, a căror prelucrare se realiza la Tîrgoviște.

În urma unui studiu întreprins de noi în Arhivele Tribunalului Dîmbovița am descoperit un document care atestă o fabrică de gaz mai veche decît cele cunoscute pînă acum de specialiștii noștri⁴.

Nu cunoaștem cînd s-a înființat prima rafinărie din orașul Tîrgoviște, dar ea este amintită ca funcționînd la 3 septembrie 1876 cînd Herman Vainstoc o vinde lui Josef Gaster, pentru o sumă importantă de bani. Din documentul descoperit aflăm știri interesante despre inventarul acelei „fabrici de gaz“ situată la „podul cel mare din cîmpul orașului peste riul Ialomița“⁵, probabil lîngă actualul pod Mihai Bravu⁶. Se preciza că fabrica de gaz se afla pe terenurile lui Ioniță Cîmpeanu, contractul de închiriere fiind pînă la 27 iulie 1887.

Analizînd inventarul constatăm că prelucrarea țițeiului era rudimentară, deosebindu-se de cele întîlnite după 1880, ceea ce ne determină să credem că „fabrica de gaz“ exista cu mult înainte de data efectuării vînzării. Poate tocmai din aceste motive rafinăria, care nu mai

¹ Călători străini despre țările române, vol. III.

² Gh. Ravaș, *Din istoria petrolului românesc*, Buc., Editura de stat pentru literatură politică, 1957, pp. 29—30.

³ Cl. Ionescu, *Un document necunoscut referitor la iluminatul cu petrol al Constantinopolului între 1857—1897*, în „Valachica“, 1969, pp. 193—197.

⁴ Fl. Dumitrică, *Date noi privind dezvoltarea industriei petroliere la sf. sec. al XIX-lea și începutul sec. al XX-lea în județul Dîmbovița*, în „Valachica“, 1969, pp. 107—111 ; M. Alexandrescu, *Cîteva date inedite privind exportul de petrol din județul Dîmbovița între anii 1881—1900*, în „Acta Valachica“, 1972, pp. 282—294.

⁵ Registrul de acte autentice al Tribunalului Dîmbovița, vol. II, 1876, filele 12—14.

⁶ Construit între 1837—1840, a reprezentat pînă la sfîrșitul secolului al XIX-lea principalul punct de trecere peste acest rîu ; Cl. Ionescu, M. Oproiu, *Tîrgoviștea în perioada regulamentară*, în „Scripta Valachica“, p. 241.

corespundea tehnic și totodată nu mai rezista luptei de concurență, l-a determinat pe vechiul proprietar s-o scoată la vânzare. Documentul descoperit, fiind deosebit de complet, aducând informații noi, considerăm necesar să fie prezentat în întregime :

„3 septembrie 1876. Herman Vainstoc, de profesie fabricant de gaz, domiciliat în orașul Tîrgoviște, am cedat în desăvîrșită proprietate a domnului Josef Gaster toată averea mișcătoare, adică mașinării edocuri și altele relative la fabricarea de gaz, care avere se află astăzi pe locul proprietății domnului Ioniță Cîmpeanu unde se află clădită fabrica de gaz (la podul cel mare din cîmpul orașului peste riul Ialomița) această avere :

- trei vapoare de fer cu șerpile*
- opt rezervoare de lemn pentru țiței*
- 2 cazane de fer pentru rafinăria gazului*
- un cazan de fer în care se scurge păcura*
- 40 bucăți buți pentru gazu și păcura conținînd de la patru pînă la cinci mii vedre.*
- 5 bucăți doniți de lemn și tinicherie pentru încărcarea gazului.*
- 7 tocitori pentru gaz care toate conține de la șapte pînă la opt sute vedre*
- 2 cai negri și una brișcă dimpreună cu hamurile și accesoriile*
- i-am mai cedat și dreptul de închirierea locului unde se află clădită fabrica de gaz. Închirierea este pînă la 27 iulie 1887 după cum și glăsuiește ultimul contract al d-lui proprietar Ioniță Cîmpeanu, legalizatu de onorata Poliție a orașului Tîrgoviște la nr. 14 din 9 ianuarie 1876.*
- valoarea actului de cesiune este de 13.000 lei“⁷.*

⁷ Registrul de acte autentice al Tribunalului Dîmbovița, vol. II, 1876, fi-lele 12—14.